

Stockholm 2016-12-22

Att: Socialdepartementet
Diarienummer: S2016/04598/FST

Mag- och tarmförbundets synpunkter på

En funktionshinderpolitik för ett jämlikt och hållbart samhälle

– Myndigheten för delaktighets förslag på struktur för genomförande, uppföljning och inriktning inom funktionshindersområdet.

Mag- och tarmförbundet ansluter sig till Handikappförbundens yttrande över förslaget. Utöver detta vill vi lämna kommentar på följande punkter:

Ang. förslag 1 – Nytt nationellt mål

Det är viktigt att det nationella målet formuleras på ett sätt så att det inte kan angripas definitionsmässigt under planens giltighetsperiod om exempelvis den parlamentariska sammansättningen i riksdagen skulle förändras kraftigt, om samhällsgrupper av ekonomiska skäl i framtiden ställs mot varandra eller om prioriteringar mot vissa samhällsområden görs av andra orsaker.

MFD menar att den föreslagna skrivningen i förslaget innebär ett förtydligande av kopplingen till mänskliga rättigheter och möjliggör beaktande både av FN:s konventioner och Europakonventionen. Det finns heller ingen tvekan om vad myndigheten avser med ”mångfald” eller att syftet är att målet skall vara helt och hållet kopplat till ***Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning*** (CRPD).

Vi ställer oss likväl frågan om terminologin i målformuleringen är tillräckligt tydlig. Har begreppet ”mångfald” sett som sådant samma starka ställning i svenskt politiskt medvetande som när det uttryckligen refereras till CRPD?

Tanken bakom begreppet mångfald i konventionsrätten är att det skall spegla alla variationer på etnicitet, kultur, kön, funktionsförmåga, sexuell läggning etc. samt tillvarata alla de intersektionella intressen som ryms i detta spektrum. Samtidigt ser vi att det i samhällsdebatten finns en tendens att fokusera på en eller ett fåtal aspekter beroende på vilka teman som dominerar i dagsläget. Just nu handlar exempelvis mångfaldsfrågan mycket om kultur och etnicitet. Det finns också vissa grupper som tydligare än andra bär en associering till mångfaldsbegreppet. Vår oro är att Mag- och tarmförbundets medlemmar inte nödvändigtvis hör till denna grupp.

Med ovanstående i beaktande och då Sverige historiskt sett inte varit felfritt när det gäller tolkning av och följsamhet till internationella traktat, är vår fundering därför om inte ett uttryckligt omnämnande av CRPD i den nationella målformuleringen är på sin plats för att ytterligare tydliggöra att det är just detta mångfaldsbegrepp som avses.

Ang. förslag 2 – ny inriktning på arbetet

Syftet med den föreslagna nya inriktningen är att den skall fungera som en konkretisering av det nationella målet. I förhållande till inriktningsformuleringen i den nuvarande strategin ser Mag- och tarmförbundet dock att det närmast rör sig om en *specificering* än en konkretisering.

Som Myndigheten för delaktighet (MFD) framhåller förekommer i inriktningen flera begrepp som inte är entydigt definierade. MFD avser inte att inom ramen för planen fastslå dessa definitioner, men lyfter fram behovet av att föra ett resonemang kring dessa hos dem som arbetar med att genomföra funktionshinderpolitiken.

Det förefaller oss logiskt att den resurs som organisationerna i **Handikappförbunden** utgör involveras och tillvaratas på ett klokt sätt, då vi i allra högsta grad är inblandade i genomförandet. Här behövs en praktiskt hanterbar modell för hur samråd bäst kan genomföras, som både tillfredsställer våra organisationers önskan om att kunna påverka, samtidigt som representationsproblematiken hanteras tillfredsställande ur ett offentligt, demokratiskt perspektiv (se nedan ang. förslag 18).

Särskilt om inriktning 1 - universell utformning

Att det offentliga rummet utformas så att alla skall kunna röra sig fritt och delta i samhället är av stor betydelse för Mag- och tarmförbundets medlemmar.

På samma sätt som vi vet att våra medlemmars funktionshinder och livssituation i vardagligt tal inte alltid associeras direkt med mångfaldsbegreppet, vet vi också att vi inte alltid kopplas ihop med tillgänglighetsaspekter i samhället. Av våra senaste medlemsundersökningar kan vi dock slå fast att livskvalitet för mag-/tarmsjuka personer är tätt sammankopplat med tillgången till fungerande toaletter – inte sällan en bristvara i kollektivtrafiken, skolor, arbetsplatser och offentliga utrymmen.

Det är därför välkommet att konceptet universell utformning har en fått en framträdande position i planen.

Ang. förslag 8 – en förtydligad målstyrning

Den föreslagna modellen bygger på effekt-, och resultatmål som kan utformas mindre tvetydiga och mindre tolkningsbara än de inriktnings-, och delmål som använts i *strategin för genomförande av funktionshinderpolitiken 2011-2016*.

Ansatsen i den föreslagna modellen ser ut att innebära en förbättring mot tidigare modell just genom betoningen på mätbarhet och möjlighet att utvärdera det löpande arbetet. Så som vi förstår förslaget ber MFD om förtroendet att under planens fortlöpande arbeta fram metoder för utvärdering (t.o.m. möjligt att det redan finns ett pågående uppdrag från 2012). Detta är dock en osäkerhetsfaktor som vi anser måste beaktas när längden på planen utgångsvis föreslås vara nio år (se nedan ang. förslag 13).

Att vi finner att ansatsen i modellen innebär en förbättring i jämförelse med tidigare modell innebär dock inte att förslaget nödvändigtvis är tillräckligt bra. Det handlar fortfarande om en tämligen abstrakt skrivbordsprodukt som saknar konkreta åtgärder i många hänseenden. I flera avseenden, exempelvis på området arbete och försörjning, upplevs planen som en återupprepning av den nu pågående strategin.

Vi ser dock inte att någon annan aktör än MFD i samråd med aktuella myndigheter bättre kan ansvara för utarbetandet av mätmetoder och uppföljningssystem.

Ang. förslag 13 – Tidsupplägg för strategiperioden

Vi är eniga med utredningen att det krävs en förhållandevis lång tid för att implementera och utvärdera planen. Samtidigt ser vi det som lika viktigt att processen påskyndas, inte minst med tanke på att implementeringen av tidigare funktionshinderspolitiska strategier och planer inte varit helt igenom lyckade.

Avvägningen mellan de båda intressena är naturligtvis inte helt lätt att göra. Utifrån det föreslagna tidsupplägget i förslag 13 ser vi dock att planen bör kunna kortas med två år (till sju år).

Ang. förslag 18 – Samråd med funktionshindersrörelsen

En plan som föreslås sträcka sig över nio år måste vara mer vital vad gäller involveringen av planens subjekt. Funktionshindersorganisationernas roll måste tydliggöras och stärkas. Förslaget är för innehållslöst på denna punkt. Referens till artikel 4.3 räcker inte utan formerna för samverkan måste konkretiseras.

MFD framhåller betydelsen av samråd i avsnittet om demokrati. Klart är alltså att myndigheten ser frågan som viktig. Å andra sidan har samma sak uttalats från det offentliga håll under lång tid, både från politiker och myndigheter på alla nivåer, utan att någon riktigt bra lösning på hur detta skall åstadkommas lagts fram. Idag är den stående kritiken från funktionshindersorganisationerna att samråd med myndigheter sällan fungerar annat än som informationsmöten för att legitimera beslut i efterhand.

Denna situation måste brytas under löptiden för planen.

Vi vill poängtera att det inte bara handlar om att dra upp riktlinjer för samråd inom ramen för den funktionshinderspolitiska strategin de kommande åren – det handlar om att stärka civilsamhället som sådant.

Vi inser att det finns många svårigheter att lösa för att få en hållbar metod för samverkan, men vill kort peka på två viktiga frågor som borde lyftas i planen:

a) Representativitetsfrågan

Den ständigt återkommande invändningen från det offentliga är att representativiteten hos dagens organisationer är låg, då endast en bråkdel av de funktionshindrade är medlemmar. Detta stämmer, samtidigt som det heller inte finns någon annan enhet som tillvaratar ens en bråkdel av allmänintresset hos respektive funktionshindersgrupp.

Om inte denna stötesten försvinner blir det svårt att hitta legitima och acceptabla samverkansformer. Det hade därför varit önskvärt om MFD i sin plan kunde fokusera på den uppåtgående spiralens effekt: om befolkningen ser att det går att förändra tingens ordning genom intresseorganisationerna, kommer organisationerna också att locka till sig fler-, mer engagerade- och mer kvalificerade personer.

b) Det statliga stödet till funktionshinderorganisationerna

Färre och färre personer är idag villiga att engagera sig i det traditionella och formella föreningssveriges strukturer. Tanken kring gräsrotsdemokratin håller på att förändras (om än inte försvinna) pga. möjligheterna till snabba, informella formeringar kring individuella sakfrågor genom digital kommunikation och sociala medier.

Det är viktigt att systemet för statsbidrag till organisationerna inom funktionshindersrörelsen inte är utformat på ett sådant sätt att endast de traditionella organisationsformerna premieras. Då riskerar statsbidragets form att medverka till att organisationerna hamnar i en nedåtgående spiral och självdör.

Det borde finnas utrymme för en sådan översyn i en kommande funktionshinderstrategi.

Del III – prioriterade samhällsområden

Mag- och tarmförbundet har inte möjlighet att gå utredningen på djupet i denna del då den är mycket omfattande. Vi konstaterar dock att samtliga de tre prioriterade samhällsområdena, arbete och försörjning, utbildning och transport är högst relevanta för våra medlemmar.

Särskilt om prioriteratsområde arbete och försörjning

Avsnittet är tyvärr inte särskilt nytänkande, inspirerande eller hoppningivande.

Arbetsförmedlingen (AF) identifieras som en nyckelspelare med det största ansvaret för planens genomförande vilket inte känns helt betryggande, dels då denna myndighet ifrågasätts kraftigt från sina håll och kanske kan komma att omstruktureras till organisation och uppdrag, dels då myndighetens effektivitet rapporteras låg (SVT 14 augusti 2016).

Ang. förslag 20 – Mål för arbetsmarknad och försörjning

Effektmålet blir svårt att utvärdera eftersom det bygger på ospecificerade begrepp som ”jämlika möjligheter” och ”delaktighet”.

Resultatmålet om generell tillgänglighet bör specificeras som ”privata och offentliga arbetsgivare”, annars riskerar planen att helt fokuseras på den offentliga sektorn.

Överhuvudtaget ser vi det som nödvändigt att i en långsiktig funktionshinderstrategi som den förelagda se fler tankar och idéer kring hur också den privata arbetsmarknaden skall upptäcka potentialen hos den heterogena funktionshindersgruppen. Vi inser givetvis att det i grund och botten handlar om att det finns begränsade instrument för det offentliga att påverka den privata sektorn i rätt riktning, men en sådan strävan måste systematiseras och finnas med i en tydlig målbild.

Ambitionen måste vara att personer med funktionsnedsättningar inte skall vara hänvisade till den offentliga arbetsmarknaden utan skall ha en självklar plats också inom den privata.

Margareta Röstlund

Ordförande, Mag-och tarmförbundet

Peter Eneroth

Intressepolitisk ombudsman

Kontakt:

peter.eneroth@magotarm.se

08-55 80 99 55

Artillerigatan 6

114 51 Stockholm